

**“PRIDE AND PREJUDICE” (G‘URUR VA XUROFOT) ASARIDA PATRIARXAL
JAMIYATGA QARSHI YASHIRIN ISYON**

Tilloyeva Sarvinoz Shukurillo qizi

Buxoro Davlat Universiteti, Adabiyotshunoslik:

Ingliz adabiyoti, 1-kurs magistranti

Saidova Mavjuda Kahramanovna

IIV Buxoro akademik litseyi Fransuz tili fani katta o‘qituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu tezis Jane Austinning *Pride and Prejudice* romanida patriarxal jamiyatga qarshi yashirin isyonni tahlil qiladi. Asar XIX asr boshlaridagi Angliyadagi ijtimoiy struktura, gender normativlari va oilaviy tuzilmalardagi ayollarning mavqeini ochib beradi. Tezisdagi Elizabeth Bennet va boshqa ayol personajlar orqali yashirin isyon shakllari, ularning til va muloqot orqali o‘z mustaqilligini qanday ifodalayotgani, patriarxal qoidalarni qanday buzayotgani ko‘rsatib beriladi. Tadqiqotda lingvistik, sotsiolingvistik va feministik yondashuvlar birgalikda qo‘llaniladi.

Kalit so‘zlar: patriarxiya, yashirin isyon, gender, Elizabeth Bennet, Jeyn Ostin, XIX asr Angliyasi, feminist tahlil.

KIRISH

Jane Austinning *Pride and Prejudice* romani XIX asr Angliyasidagi patriarxal jamiyatni tanqid qiluvchi eng mashhur asarlardan biridir. Roman patriarchal oilaviy tizim, gender rollari va boylikga bog‘liq ijtimoiy stratifikatsiyani o‘tkir satira va nozik ijtimoiy tahlil bilan tasvirlaydi [2]. Asarda ayollarning ijtimoiy erkinligi juda cheklangan, ular boylik va statusga bog‘liq erkin tanlov imkoniga ega emas. Elizabeth Bennet, romanning bosh qahramoni, patriarxal normativlarga qarshi o‘zining yashirin isyonini, nutq, fikr va harakatlari orqali ifodalaydi. Masalan, u Darcyga shunday deydi:

“I could easily forgive his pride, if he had not mortified mine.” (Austen, Ch.34) [1]

Bu ibora Elizabethning o‘z mavqeini himoya qilish va patriarxal norozilikka javob sifatida ishlatilishini ko‘rsatadi.

METODOLOGIYA

Tahlil sifatli metodga asoslanadi. Tadqiqot quyidagi yo‘nalishlarda olib borildi: romandagi ayol va erkak personajlarning nutq uslubi, dialog va monologlar; patriarxal qoidalar va ularni buzishning yashirin shakllari; ijtimoiy va oilaviy tuzilmalarning ayol erkinligiga ta’siri.

Lingvopragmatik va sotsiolingvistik yondashuvlar qo‘llanib, Elizabeth Bennetning, Jane Bennetning va Lady Catherine de Bourghning nutqlari tahlil qilindi. Feministik tahlil ramkasi asosida, ayollarning yashirin qaror qabul qilish, til va muloqot orqali o‘z mavqeini himoya qilish strategiyalari aniqlangan.

NATIJALAR

Romandagi patriarxal tizim kuchli bo‘lishiga qaramay, Elizabeth Bennet va boshqa ayol personajlar yashirin isyon shakllarini ko‘rsatadilar. Elizabethning Darcyga qarshi mulohazali va nazokatli tanqidlaridan patriarxal jamiyatga qarshi yashirin qarshilik ko‘rinadi:

“He is a gentleman; I am a gentleman’s daughter; so far we are equal.” (Austen, Ch.56) [1]

.Bu ibora nafaqat ayol mavqeini, balki shaxsiy mustaqillikni til orqali ifodalaydi.

Lady Catherine de Bourgh esa o‘zining yuqori sinf maqomiga asoslanib buyruq ohangida gapiradi, ammo Elizabethning muloyim, ammo qat’iy javoblari uning patriarxal hokimiyatini yashirin tarzda cheklaydi:

“I am only resolved to act in that manner, which will, in my own opinion, constitute my happiness.” (Austen, Ch.56) [1]

Shuningdek, Jane Bennet ham o‘z emotsional va muloyim nutqi orqali oila ichidagi patriarxal bosimga qarshi turadi. U Lady Lucasga shunday deydi:

“I do not pretend to enjoy what I do not like.” (Austen, Ch.8) [1]

Romandagi ayollar yashirin isyonni faqat til orqali emas, harakat va qarorlar orqali ham ifodalaydi. Elizabethning Darcy bilan munosabatini boshqarishi va o‘z qarorini erkin tanlashi, patriarxal normativlarga qarshi subtel, ammo kuchli qarshilikni tashkil qiladi.

MUHOKAMA

Romanda patriarxal jamiyatni ayollar qarshilik bilan yoritadi. Yashirin isyon ikki asosiy yo‘l bilan namoyon bo‘ladi: nutq orqali va harakat orqali. Elizabeth Bennetning boylik va statusga bog‘liq ijtimoiy qoidalarni tanqid qiluvchi gaplari, Lady Catherine va Darcy bilan muloqotdagi qat’iy va muloyim ohangi, ayollarning shaxsiy erkinligini saqlash strategiyalarini ochib beradi [3]. Elizabethning patriarxal tizimga qarshi kurashi nafaqat shaxsiy mustaqillikni, balki jamiyatdagi gender stereotiplarini ham tanqid qiladi. Ayniqsa, Darcy va Elizabethning oxirgi sahnalari, ularning muloqotidagi yumshoqlik va o‘zaro hurmat, patriarxal qoidalar bilan yashirin murosani ko‘rsatadi:

“You are too generous to trifle with me.” (Austen, Ch.58) [1]

Shu tarzda, roman ayollarning yashirin isyonini til, harakat va qaror orqali tasvirlaydi, bu esa feministik tahlil uchun asosiy dalil hisoblanadi.

XULOSA

Pride and Prejudice romani XIX asr Angliyasidagi patriarxal jamiyatga qarshi yashirin isyonni tasvirlashda kuchli badiiy va lingvistik vositalardan foydalanadi. Elizabeth Bennet va boshqa ayol personajlar nutq, harakat va qarorlar orqali shaxsiy mustaqillikni saqlaydi va patriarxal normativlarga qarshi turadi. Roman patriarxal tizimni tanqid qiluvchi, ayollarning yashirin kurashini namoyon qiluvchi badiiy me'yor sifatida qadrlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Austen, J. Pride and Prejudice. 1813 (Project Gutenberg Edition).
2. Johnson, C. (2018). Dialogue and Class in Pride and Prejudice. Studies in English Literature.
3. Chapman, R. (2013). Language and Social Hierarchy in Austen's Narrative. Journal of Literary Studies.
4. Southam, B. (2003). Jane Austen and the English Class System. Review of English Studies.
5. Hinnant, C. (2016). Sociolinguistic markers in Jane Austen's novels. Modern Philology.